

BÖCKER

Redaktionen tipsar

Sociologen Roland Paulsen forskar om funktionell dumhet på företagsekonomiska institutionen vid Lunds universitet.

5

frågor till
ROLAND PAULSEN,
som har nästlat sig in hos
Arbetsförmedlingen för att
göra en etnografisk
fältstudie.

”Vi tvingas till en massa dumheter”

SOCIOLOGI | Arbetsdagarna kan fyllas med meningslösa uppgifter om vi klarar av att tillfälligt stänga av vår egen reflektionsförmåga, menar Roland Paulsen.

Sociologen Roland Paulsens nya bok är ett mellanting mellan fältstudie, reportagebok och sociologisk essä. På Sveriges minst omtyckta myndighet, Arbetsförmedlingen, har han förlagt en etnografisk fältstudie där han i egenskap av forskare nästlat sig in i organisationen. Han sitter med på möten, intervjuar arbetsförmedlare och arbetssökande, ja till och med den före detta generaldirektören Angeles Bermudez Svankvist. Boken *Vi bara lyder* är sprungen ur detta forskningsprojekt, som handlar om så kallad ”funktionell dumhet”.

1 | Vad är funktionell dumhet?

– Man kan förklara det som begränsning av reflektion för att bli mer funktionell. Det handlar inte om dumhet i bemärkelsen medfödd nedsatt kognitiv förmåga, utan om en viljestyrd process där man låter bli att ifrågasätta problematiska saker och på så sätt, paradoxalt nog, blir mer effektiv i en organisation.

2 | Hur kommer det sig att du valde att göra studien på just Arbetsförmedlingen?

– Delvis för att det är en organisation som genomgått en snabb förvandling, och det är intressant hur de anställda hantlar det. Arbetsförmedlingen ägnar sig inte längre främst åt att förmedla jobb, utan har gått från att bedriva service till att kontrollera de arbetslösa. Alla arbetsförmedlare jag intervjuade var överens om att det var en beklagansvärd utveckling, men trots det var de ändå aktiva i att upprätthålla systemet.

3 | Ägnade de sig åt funktionell dumhet?

– Nja, jag blev förvånad över deras medvetenhet och artikulerade kritik. När det gäller funktionell dumhet verkar man kunna vara högst medveten om problematiken i det man blir ålagd att göra, men samtidigt kunna koppla bort det under själva arbetsdagen medan man verkställer – nästan som en överlevnadsme-

kanism. Det handlar inte om att klippa av reflektionsförmågan helt, utan om att gå in och ut ur reflekterande tillstånd. Detta är inte heller på något sätt unikt för arbetsförmedlare. Vi forskare tvingas också till en massa dumheter – som att skriva artiklar som väldigt sällan blir lästa, till exempel. Vi är medvetna om att mycket av det vi gör är meningslöst, men försöker ändå hitta sätt att motivera oss till det.

4 | Din avhandling från 2013 handlade om tomt lönearbete och du är en aktiv förbrukare för en förkortad arbetstid – kan man ha behållning av boken utan att dela den ideologin?

– Ja, jag tror att man kan enas från både höger- och vänsterhåll om att det är irrationellt att Arbetsförmedlingen i så liten utsträckning sysslar med att just förmedla arbete. Det hela har blivit en väldigt dyr apparat för att se till att folk inte kommer undan.

5 | Vad är det viktigaste du har lärt dig av denna forskning?

– Jag tror att vi inom sociologin utgår från att människor är mer irrationella än de faktiskt är, att det här med lydnad skulle handla om omedvetna processer vi inte riktigt rör över. Men det verkar snarare som om vi kopplar isär tanke och handling – vi tänker positivt och kopplar bort tankar på meningslöshet, och får behålla vårt jobb och vår inkomst.

Av Karin Skagerberg

Vi bara lyder – en bok om Arbetsförmedlingen
Roland Paulsen
Atlas